

8.10.2003

2245/4/02

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: oikeusasiamiehensihteeri Mikko Eteläpää

PÄÄTÖS PERHETAPAAMISEN MYÖNTÄMISESSÄ

1

KANTELU

X:n vankilan vanki A pyysi 17.9.2002 oikeusasiamiehelle osoittamassaan kantelukirjoituksessa oikeusasiamiestä tutkimaan X:n vankilan johtajan B:n ratkaisun perhetapaamisensa epäämisessä.

A kertoi solmineensa avioliiton 9.9.2002. Kantelun liitteenä on vankilan johtajan 30.8.2002 tekemä päätös, jossa ilmoitetaan, ettei tapaamista vihkimisen jälkeen järjestetä. Samalla B on ilmoittanut, että perhetapaamiset otetaan harkintaan aikaisintaan puolen vuoden kuluttua avioliiton solmimisesta, kun avioliitto on solmittu vankeusaikana.

- - -

3

RATKAISU

Rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain 2 luvun 9 a §:n 1 momentin mukaan vangilla on oikeus vastaanottaa vieraita valvonnan alaisena siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään. Lähiomaisten ja vangin asiamiehenä toimivan asianajajan tai yleisen oikeusavustajan sekä, jos valvontaa muusta syystä ei katsota tarpeelliseksi, muidenkin vierailut voidaan sallia ilman valvontaa.

Lainkohdan mukaan vangilla on pääsääntöisesti oikeus valvottuun tapaamiseen. Sen sijaan valvomattomat tapaamiset ovat harkinnanvaraisia eli niihin ei ole ehdotonta oikeutta.

Valvomattomia tapaamisia koskevien säännösten tullessa voimaan rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen 2 luvun 9 §:n 4 momentissa (612/1974), katsottiin asiaa koskevassa hallituksen esityksessä (HE 239/1972) olevan yleensä edullista, että vanki voi tavata omaisiaan kahden kesken. Tapahtuneilla lainmuutoksilla ei nähdäkseen ole tätä perustetta kumottu. Lain tarkoitus on edelleen helpottaa vankien sosiaalisten siteiden ylläpitämistä heille läheisiin henkilöihin.

Johtaja B on selvityksessään kertonut X:n vankilassa kiinnitettävän huomiota vankilaturvallisuuteen ja järjestyksenpitoon perhetapaamishakemuksia

arvioitaessa. B:n mukaan tähän vaikuttaa suhteen aitous ja oikeellisuus, joita arvioidaan suhteen olemassaoloon liittyvillä tiedoilla.

Käsitykseni mukaan onkin varsin vakiintunut käytäntö, että edellytetään vangin ja häntä valvomattomasti tapaamaan pyrkivän lähiomaiseksi ilmoitetun henkilön suhteelta vakiintuneisuutta. Tämä on hyväksytty myös oikeusasiamiehen laillisuusvalvonnassa (esim. 2968/4/96, 20.3.1998). Tällä mielestäni varmistetaan se, että perhetapaamista käytetään lain tarkoituksen mukaisesti perhesuhteiden hoitamiseen, erityisesti niiden pysyvyyden tukemiseen.

Ongelmaksi tällöin muodostuu, miten tuo vakiintuneisuus osoitetaan. Avioliiton on perinteisesti katsottu osoittavan suhteen vakiintuneisuutta. Toisaalta ei voida pitää poissuljettuna, että avioliitto olisi jossain tapauksissa solmittu siinä tarkoituksessa, että päästäisiin väärinkäyttämään valvomatonta perhetapaamista eli sillä olisi joku muu kuin lainsäätäjän tarkoittama tavoite. On kuitenkin myös mahdollista, että asianosaiset eivät ole solmineet avioliittoa, vaikka suhde on pitkäaikainen ja täysin vakiintunut vaan ovat esimerkiksi eläneet avoliitossa.

Perhetapaamisen myöntäminen on vankilan johtajan harkintavaltaan kuuluva asia. Hänen on ensiksikin arvioitava, onko vangin ja valvomattomaan tapaamiseen pyrkivän henkilön suhde sellainen, että perhetapaaminen tulee kysymykseen (eli onko tapaaja laissa tarkoitettu lähiomainen). Yhtenä kriteerinä arvioinnissa voidaan edellä kerrotuin tavoin pitää suhteen vakiintuneisuutta. Toisena seikkana hänen tulee nähdäkseni ottaa huomioon, onko valvoton tapaaminen vankilajärjestyksen kannalta mahdollinen. Tässäkin harkinnassa saattaa olla vaikutusta sillä, kuinka vakiintuneesta ja pitkäaikaisesta suhteesta on kysymys, mutta arvio kohdistuu kuitenkin nimenomaan vankilaturvallisuuden vaatimusten arviointiin. Kolmanneksi mahdollisuuteen myöntää perhetapaaminen vaikuttavat tietysti myös käytettävissä olevat tilat. Siitä ei kuitenkaan nyt ole kysymys.

Johtaja B:n ratkaisussa 30.8.2002 ei perustella perhetapaamisen epäämistä muulla kuin sillä, että avioliitto on vasta solmittu. Hänen selvityksensäankään ei tuoda ilmi muuta seikkaa. Mielestäni avioliiton solmiminen vankeusrangaistusta suoritettaessa ei sellaisenaan ole riittävä peruste arvioida suhdetta siinä määrin vakiintumattomaksi, ettei perhetapaamista tulisi myöntää.

Perhetapaaminen saattaisi olla mahdollista evätä, jos on tiedossa, että suhde avioliiton solmimisesta huolimatta ei ole vakiintunut eikä perhetapaamisen käyttö olisi lain tarkoituksen mukaista. Perhetapaamisen myöntämistä tulisi mielestäni arvioida lain tarkoituksen toteutumisen eikä niinkään muodollisten edellytysten kannalta.

X:n vankilan johtajan B:n perustelut A:n perhetapaamisen epäämisessä antavat edellä kerrotuista syistä aiheen arvosteluun. B:n esittämällä perusteilla perhetapaamista ei mielestäni olisi pitänyt evätä. Toimenpiteitä harkitessani olen kuitenkin ottanut huomioon sen, että kysymyksessä on laitoksen johtajan harkintavaltaan kuuluva asia ja että laki on jossain määrin tulkinnanvarainen. Kun lisäksi Rikosseuraamusvirasto on kehottanut X:n vankilaa muuttamaan perhe-

tapaamisohjettaan siltä osin kuin siinä edellytetään puolen vuoden kulumista vankilassa solmitusta avioliitosta ennen perhetapaamishakemuksen harkittavaksi ottamista, pidän riittävänä, että saatan käsitykseni asiassa johtaja B:n tietoon.

4

TOIMENPITEET

Saatan käsitykseni avioliitossa olevan vangin suhteen vakiintuneisuuden tulkinnasta X:n vankilan johtajan B:n tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän hänelle jäljennöksen päätöksestäni.

Kantelukirjoituksen liite palautetaan päätöksen mukana.